

БОЙКО О. П.,

викладач кафедри кримінального процесу
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.13

ПОВНОВАЖЕННЯ СЛІДЧИХ ТА ПІДРОЗДІЛІВ КАРНОГО РОЗШУКУ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ НИМИ ДО ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

У науковій статті розглядаються проблемні питання визначення повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку під час здійснення взаємодії між ними до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Робиться висновок щодо обсягу процесуальних повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку під час здійснення взаємодії між ними до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Пропонується теоретична модель системи повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку під час здійснення взаємодії між ними до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розкриваються повноваження на кожній із запропонованих систем.

Ключові слова: слідчий, підрозділи карного розшуку, взаємодія, слідчі (розшукові) дії, процесуальний статус, повноваження, компетенція, уповноважена службова особа.

В научной статье рассматриваются проблемные вопросы определения полномочий следователей и подразделений уголовного розыска в ходе осуществления взаимодействия между ними до внесения сведений в Единый реестр досудебных расследований. Делается вывод об объеме процессуальных полномочий следователей и подразделений уголовного розыска в ходе осуществления взаимодействия между ними до внесения сведений в Единый реестр досудебных расследований. Предлагается теоретическая модель системы полномочий следователей и подразделений уголовного розыска в ходе осуществления взаимодействия между ними до внесения сведений в Единый реестр досудебных расследований, раскрываются полномочия на каждой из предложенных систем.

Ключевые слова: следователь, подразделения уголовного розыска, взаимодействие, следственные (розыскные) действия, процессуальный статус, полномочия, компетенция, уполномоченное должностное лицо.

The scientific article deals with issues of defining the powers of investigators and criminal investigation units at the time of interaction between them before entering data in the Unified Register of pre-trial investigations. The conclusion is drawn about the scope of procedural powers of investigators and criminal investigation units at the time of interaction between them before entering data in the Unified Register of pre-trial investigations. The theoretical model of system of powers of investigators and criminal investigation units at the time of interaction between them before entering data in the Unified Register of pre-trial investigation is proposed and it is dealt with the powers on each of the proposed system.

Key words: investigators, criminal investigation units, interaction, investigative (detective) actions, procedural status, powers, competence, authorized officer.

Вступ. Процес реформування кримінального процесуального законодавства спричинив появу діаметрально протилежних поглядів щодо нового змісту інститутів повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку, їх компетенції під час розслідування злочинів. Нормативна неврегульованість окремих питань, що пов'язані з визначенням обсягу повноважень та їх реалізацією слідчими з підрозділами карного розшуку під час їх взаємодії та під час розслідування злочинів, потребує негайного вирішення. Предметом нашого дослідження стали повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час здійснення взаємодії між ними до внесення відомостей до ЄРДР як пріоритетний напрям у сфері боротьби зі злочинністю [6].

Процесуальні повноваження органів досудового розслідування були предметом дослідження в юридичній літературі та розглянуті в роботах О.М. Ларіна, М.С. Городецької, О.П. Гуляєва, С.М. Стахівського, О.В. Бауліна, М.А. Погорецького та інших вчених [1, с. 17; 2, с. 56; 3, с. 21; 4].

Окремі питання нормативно-правового регулювання діяльності підрозділів карного розшуку розглядали в галузях оперативно-розшукової діяльності, криміналістики та кримінального процесу такі фахівці: К.В. Антонов, А.В. Баб'як, Б.І. Бараненко, Г.М. Бірюков, С.В. Богданов, О.А. Гапон, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, С.В. Діденко, В.П. Захаров, А.Г. Лісовий, О.О. Мороз, В.А. Некрасов, Д.Й. Никифорчук, В.Л. Ортинський, В.Г. Сапальов, І.В. Сервецький, В.О. Сілюков, В.Г. Телійчук, І.Р. Шинкаренко, В.В. Шендрик, М.Є. Шумило, О.О. Юхно та інші вчені.

Постановка завдання. Метою статті є отримання нових наукових результатів щодо повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку під час здійснення взаємодії між ними до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Результати дослідження. Взаємодія слідчих із підрозділами карного розшуку здійснюється не лише під час досудового розслідування, а також і до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), оскільки чинний КПК України дозволяє до внесення до ЄРДР здійснювати не лише огляд місця події, а й інші процесуальні дії. Так, статті 207 і 208 КПК України передбачають законне затримання особи і затримання уповноваженою особою під час вчинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення, а також безпосередньо після його вчинення. Слідчий, прокурор або інша уповноважена особа вправі здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК України. Проведення всіх цих дій, як правило, передують внесенню до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким затримано особу. В особи, затриманої в порядку ст. 208 КПК України, слідчий, прокурор вправі тимчасово вилучити документи, які посвідчують користування спеціальним правом. Про можливість тимчасового обмеження особи в користуванні спеціальним правом до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР свідчить мета вилучення відповідних документів, якою згідно з ч. 1 ст. 148 КПК України є припинення кримінального правопорушення чи запобігання вчиненню іншого [5, с. 139–140].

Отже, проаналізувавши норми Кримінального процесуального законодавства та погляди науковців, нами запропонована така теоретична модель системи повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку під час здійснення взаємодії між ними до внесення відомостей до ЄРДР:

- 1) повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час надходження заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;
- 2) повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час затримання в порядку ст. 208 КПК України;
- 3) повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час тимчасового вилучення майна;
- 4) повноваження під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) до слідчих.

У нашому дослідженні ми розглянемо лише окремі аспекти повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку до внесення відомостей до ЄРДР, а саме: під час затримання в порядку ст. 208 КПК України та під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами ОРД до слідчих.

Серед повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку під час затримання уповноваженою службовою особою підозрюваного без ухвали слідчого судді передбачено, що уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі у випадках, передбачених КПК України [7].

Уповноваженою службовою особою (у відповідності до ч. 3 ст. 207 КПК України) є особа, якій законом надано право здійснювати затримання. Отже, для визначення кола суб'єктів, уповноважених на застосування вказаних заходів процесуального примусу, необхідно проаналізувати норми спеціальних законів, одним з яких є і Закон України «Про Національну поліцію».

Згідно з ч. 1 ст. 37 вищезазначеного Закону поліція уповноважена «...затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також іншими законами України» [8]. Оскільки слідчі та підрозділи карного розшуку входять до системи Національної поліції та являються поліцейськими, їх можна вважати уповноваженими службовими особами, яким законом надано право здійснювати затримання, навіть попри те, що в ст. 40 КПК України це право не віднесено до повноважень слідчого, але в п. 9 ч. 2 ст. 40 КПК України зазначено, що слідчий уповноважений здійснювати інші повноваження, передбачені КПК України.

Отже, оскільки ми вважаємо, що до уповноваженої службової особи, якій законодавством надано право на затримання відповідно до ст. 208 КПК України, відносяться і слідчі, і співробітники підрозділів карного розшуку, тому і повноваження під час затримання в них є однакові, до яких слід віднести: повідомляти затриманій особі підстави затримання та у вчиненні якого злочину вона підозрюється; роз'яснити: право мати захисника і побачення з ним до першого допиту; право отримувати медичну допомогу; право давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри

проти нього; право на негайне повідомлення інших осіб про її затримання і місце перебування; право вимагати перевірку обґрунтованості затримання; інші процесуальні права, передбачені КПК України, зокрема в ст. 42 КПК України; вручати затриманій особі (підозрюваному) пам'ятку про її процесуальні права та обов'язки; проводити обшук особи; складати протокол затримання; повідомляти за допомогою технічних засобів відповідальних осіб у підрозділі органу досудового розслідування про затримання; повідомляти за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку на єдиний телефонний номер системи безоплатної правової допомоги; доставляти затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування.

До повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку у випадку здійснення взаємодії між ними під час затримання в порядку ст. 208 КПК України, на нашу думку, можна віднести такі повноваження: згідно з ч. 2 ст. 210 КПК України про кожне затримання співробітник підрозділу карного розшуку повинен одразу повідомляти за допомогою технічних засобів відповідальних осіб, тобто слідчих у підрозділі органу досудового розслідування; відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 23 Закону «Про Національну поліцію» та ч. 1 ст. 210 КПК України співробітник підрозділу карного розшуку зобов'язаний доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством; передача співробітниками підрозділів карного розшуку затриманої особи слідчим. Оскільки у зв'язку з тим, що факт передачі затриманого підрозділами карного розшуку до органу досудового розслідування в КПК України та відомчих нормативно-правових актах (далі – нпа) конкретно не визначений, пропонуємо реєструвати затриманих осіб у журналі обліку доставлення затриманих до органу досудового розслідування, в якому слід передбачити дату, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством.

Повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами ОРД до слідчих регламентується Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – ЗУ «Про ОРД») та Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженою наказом МВС України № 700 від 14.08.2012 року «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень» (далі – Інструкція) [9].

Проведення оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ), як правило, обмежують або порушують права та свободи людини, тому, з урахуванням норм чинного КПК України, було внесено зміни й до відповідних нпа, які їх регламентують. Одним із таких нпа став Закон України «Про ОРД», в якому зазначено, що для проведення ОРД необхідним є заведення ОРС, однією з підстав чого є наявність інформації про злочини, що готуються, або осіб, які готують вчинення злочину. Проте новацією є не підстави заведення ОРС та формально закріплені можливості проводити за наявності такої справи ОРД, а те, що, на відміну від попереднього законодавства, в 3 Розділі Інструкції закріплена обов'язкова взаємодія оперативного працівника зі слідчим під час збирання матеріалів у межах заведеної ОРС. Такі новачки викликають певні побоювання, оскільки відповідно до чинного КПК України слідчим органів Національної поліції України підслідний досить значний перелік злочинів, передбачених КК України, і цілком логічним є те, що закріплення за кожною ОРС, заведеною за наявності інформації щодо особи, яка готує вчинення злочину, суттєво збільшує навантаження на слідчі підрозділи та значно розширює коло осіб, поінформованих про факт заведення ОРС та осіб, щодо яких відбувається оперативна розробка [10, с. 19].

Порядок організації взаємодії під час направлення оперативним підрозділом матеріалів за результатами ОРД до слідчого підрозділу визначений у 3 Розділі Інструкції і виглядає таким чином:

1) звернення начальника оперативного підрозділу до начальника слідчого підрозділу. Таке звернення відбувається в кожному разі заведення оперативним підрозділом ОРС щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим органу Національної поліції, з метою закріплення за такою ОРС слідчого;

2) визначення начальником слідчого підрозділу слідчого для закріплення його за конкретною ОРС;

3) надання начальником оперативного підрозділу слідчому матеріалів ОРС. Це відбувається з дотриманням режиму таємності для вивчення та надання в разі потреби рекомендацій щодо фіксації додаткових фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, які засвідчують наявність в їх діях ознак злочину;

4) розгляд матеріалів ОРС під час оперативної наради, яка відбувається за участю начальників оперативного, слідчого підрозділів та працівників, які брали участь в їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР;

5) одночасно з розглядом матеріалів на оперативній нараді розробляється план заходів із реалізації матеріалів ОРС, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів. До такого плану можуть бути включені ОРЗ, перелік яких хоч і не визначений в окремій нормі Закону України «Про ОРД», але ними можуть бути дії, які уповноважені вчиняти оперативні працівники відповідно до ст. 8 вищезазначеного Закону;

6) передання матеріалів ОРС до слідчого підрозділу для здійснення досудового розслідування. Це відбувається в разі визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР;

7) внесення слідчим відомостей до ЄРДР. Це відбувається після того, як слідчий органу досудового розслідування отримав від підрозділів карного розшуку відомості про кримінальне правопорушення [10, с. 20–22].

Проаналізувавши норми нпа, вважаємо, що до повноважень підрозділів карного розшуку у випадку направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами ОРД до слідчих можна віднести такі дії: заводити за наявності підстав, передбачених ст. 6 ЗУ «Про ОРД» щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим органу Національної поліції ОРС; надавати слідчому матеріали ОРС для вивчення; розглядати матеріали ОРС під час оперативної наради для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР; розробляти план заходів із реалізації матеріалів ОРС, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів; проводити ОРЗ у рамках ОРС; передавати матеріали ОРС до слідчого підрозділу для здійснення досудового розслідування.

До повноважень слідчих під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами ОРД до слідчих відносяться: визначення начальником слідчого підрозділу слідчого для закріплення його за конкретною ОРС; отримання матеріалів за заведеними ОРС; розгляд матеріалів ОРС під час оперативної наради для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР; розробка плану заходів із реалізації матеріалів ОРС, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів; отримання матеріалів ОРС від підрозділів карного розшуку для здійснення досудового розслідування; повертання матеріалів ОРС у разі визначення зібраних матеріалів неповними та в разі відсутності підстав для реєстрації в ЄРДР; внесення слідчим відомостей до ЄРДР.

Повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку щодо їх взаємодії під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами ОРД до слідчих полягають у випадках: звернення начальника підрозділу карного розшуку до начальника слідчого підрозділу з метою закріплення за такою ОРС слідчого; надання начальником підрозділу карного розшуку слідчому матеріалів ОРС; розгляду матеріалів ОРС під час оперативної наради, яка відбувається за участю начальників оперативного, слідчого підрозділів та працівників, які брали участь в їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР; спільного розроблення плану заходів із реалізації матеріалів ОРС, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів; передання матеріалів ОРС до слідчого підрозділу для здійснення досудового розслідування.

Висновки. У результаті проведеного дослідження ми дійшли таких висновків: 1) до теоретичної моделі системи повноважень слідчих та підрозділів карного розшуку під час здійснення взаємодії між ними до внесення відомостей до ЄРДР відносяться: повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час надходження заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події; повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку у випадку затримання в порядку ст. 208 КПК України; повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку у випадку тимчасового вилучення майна; повноваження під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчих; 2) до кола суб'єктів, які наділені повноваженнями затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені КПК України, відносяться органи, що здійснюють досудове розслідування (слідчі підрозділи) та оперативно-розшукову діяльність (підрозділи карного розшуку); 3) повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час затримання в порядку ст. 208 КПК України є однаковими та відрізняються лише у випадку здійснення взаємодії між вказаними суб'єктами з моменту доставлення та передачі затриманої особи з тимчасово вилученим майном, якщо таке вилучення здійснювалося до органу досудового розслідування; 4) повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами ОРД до слідчих регламентуються різними нпа. Під час направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами ОРД до слідчих останній відіграє не головну, а допоміжну роль, оскільки його дії спрямовані на надання методичного супроводження та оцінку зібраних матеріалів для майбутнього внесення в ЄРДР. Натомість співробітники підрозділів карного розшуку наділені виключним правом здійснювати ОРЗ та заводити ОРС, на що не вповноважені слідчі.

Також нами визначені конкретні повноваження слідчих та підрозділів карного розшуку під час їх взаємодії у випадку затримання та направлення підрозділами карного розшуку матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчих.

Перспективою подальших досліджень є дослідження проблем взаємодії слідчих із підрозділами карного розшуку на досудовому провадженні.

Список використаних джерел:

1. Стецовский Ю.И. Конституционный принцип обеспечения обвиняемому права на защиту / Ю.И. Стецовский, А.М. Ларин. М., 1988. – 250 с.
2. Стахівський С.М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів / С.М. Стахівський. – К. : Атіка, 2009. – 64 с.
3. Погорєцький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності в кримінальному процесі / М.А. Погорєцький. – Х. : Арцїз, 2007. – 575 с.
4. Городецька М.С. Кримінально-процесуальна компетенція слідчого органів внутрішніх справ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / М.С. Городецька ; Дніпропетровський державний університет внутрішніх. – Дніпропетровськ, 2010. – 20 с.
5. Лобойко Л.М. Підстави і момент початку досудового розслідування / Л.М. Лобойко // Питання боротьби зі злочинністю. – 2014. – Вип. 27. – С. 132–141. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2014_27_15.
6. Наказ МВС України №275 від 16.03.2015 року «Про затвердження Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS578.html.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
8. Закон України Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
9. Наказ МВС України «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень» : від 14.08.2012 р. № 700. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://document.ua/proorganizaciyu-vzaemodiyi-organivdosudovogorozsliduvannj-doc119907.html>.
10. Рогальська В.В. Взаємодія органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: методичні рекомендації / В.В. Рогальська, О.П. Бойко., В.І. Литвинов – Дніпро, 2016. – 65 с.

КІПЕР О. О.,

здобувач кафедри кримінального процесу
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 343.132 (477)

**ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО
З КЕРІВНИКОМ ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

Стаття присвячена аналізу механізму взаємодії слідчого з керівником органу досудового розслідування за діючим КПК України, який показав багато недоліків правової регламентації. Обґрунтовано необхідність внесення відповідних змін до КПК України стосовно: встановлення гарантії захисту слідчого від безпідставного відсторонення від проведення досудового розслідування; запровадження інституту оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності керівника органу досудового розслідування; встановлення обов'язковості вказівок керівника органу досудового розслідування та права слідчого на оскарження таких вказівок; встановлення порядку та строку отримання слідчим відповідного погодження керівника органу досудового розслідування.

Ключові слова: слідчий, керівник органу досудового розслідування, процесуальна взаємодія, повноваження слідчого, механізм взаємодії учасників провадження.

